

Поклик

Євген Гуцало

Колгоспний агроном Іван Іванович Ткачук прокинувся серед ночі — і відразу ж вловив у собі млосну пустку, легку й бездонну; голова була не обтяжена сном, вона здавалася йому зараз величезною і всеосяжною, здатною вмістити в собі багато. Пригадав, як вкладався при повному жовтому місяці, перерізаному на чотири скибки віконною рамою, — і тепер здалося, що в душу йому по вінця налилося отого презирливого місячного молозива, і тепер воно його розбудило, начинивши тривогою, було таке враження, ніби десь зовсім близько грає оркестр електричних інструментів, але звуку його він не чує, а тільки вловлює мовчазне коливання повітря.

Він звівся на лікоть. Під білим простирадлом лежала жінка, розсипавши по подушці холодну чорноту розплетених кіс; він скрадливо вийшов надвір. Зірки, які ніби з вечора до півночі трохи підросли та поважчали, тепер полум'яно стигли в жорсткій голубизні. Він пішов по м'якій дорозі, відчуваючи, як поступово звикає до ночі, до її виразного мовчання. Тиша в грудях також залишалася місткою, вона могла густо ввібрати у свою непевність літніх зірок, і вони б там росли, як веселий гарбузовий цвіт.

Дядько біля конюшні лежав, простеливши куль соломи. Його підняло шелепання Ткачукових ніг — по сухих кізяках, по бадилінню. Він прикипів очима до прибульця, мабуть, довго не впізнавав, бо затаїв дихання і не обзивався.

— Коня візьму, — сказав Ткачук, прислухаючись до свого голосу і порушуючи млосну непевність у самому собі.

— А-а, — не то згоджуючись, не то виражаючи щось своє, незрозуміле, буркнув дядько. Він навіть не запитав, навіщо Ткачукові потрібен кінь, а тільки позіхнув, і коли позіхнув, то тоді вже затулив рот долонею, далі повільно вмовився на боку, незручно підпершись ліктем, ніби збирався отак куняти.

У конюшні чулося тепле сопіння, чітке або ж приглушене підстилкою постукування копит в одному загоні. Агроном подався в темряві на те сопіння, він виставляв поперед себе руки, аби не наткнутись на стовп чи покинуті вила, і коли налапав долонями знайомого гнідого, то відчув, як кінь трохи осів, шкіра в нього злякано-очікувально затремтіла, й Ткачук сказав йому з добрiстю в голосі: "Ну, ну, дурний", — і кінь повернув до нього голову, агроном погладив його, ковзнувши пальцями по прищуплених, тремтячих вухах...

Поїхав ступом, відчуваючи під собою міцну й теплу спину, яка м'яко прогиналася, випростувалась, і кінь шорошив вуха, ніби прислухаючись і до вершника, і до зірок, і до ночі. Місяць уже стелився до обрію, він спопелів, змарнів, і той чорнуватий морок, що западав тепер у ярки, робив їх глибшими, прохолоднішими, і роса на траві та на картоплинній пахла нечітким місячним промінням.

Вівса зливалися в одну брилу, окремі стебла якої не відрізувалися одне від одного попелястим промінням, що мало трагічну барву, а склепувалися потемками. Кінь ішов

рівно; дорога була малов'їждженою, задуманою. Агроном стиснув боки гнідого коліньми, кінь став рвучкіше виборсуватись із свого спокійного руху. Ткачук, відчуваючи лицем та грудьми, як повітря густішає, тужавіє, запримітив у своєму настрої гостру іскорку радості і вхопився за ту іскорку, спонукаючи коня до жвавішого бігу.

Коли праворуч одпахли вівса, він звернув жолобом, біля знаменитих криничок, у яких була смачна та холодна вода. Під копитами чвакало, скумували жаби, потрошені стебла іноді хрипко й безсило, скрикували. Знову поїхав ступою, а коли вибрався на горби, то місяць, виколихнувшись із-за хмари, блиснув помертвілою водою на жита. З-під копит уже не порскало, чувся їхній скрадливий, тугуватий стук, і Ткачукові знову кортіло пуститись риссю, аби затопити швидким рухом млість усередині. Стало йому дуже весело, і він навіть засміявся тихенько сам до себе, а потім пальцями обмацав свою посмішку, ніби хотів вивчити її і запам'ятати. Та посмішка раптом здалася йому ніби чужою і незнайомою — такою чужою та незнайомою, як оця ніч, що була схожа на багато інших ночей, — і водночас вона відрізнялась. Може, та відмінність ховалася в самому агрономові?..

Через низьке рапсище йшов присадкуватий хлопчик; коли заходив у кущі будяків, то щезав, але потім знову вирізьблювався з темряви ще чорніше своєю постаттю. Ткачук пустився навздогінці, і коли хлопчик почув коня, то зупинився і став чекати. Наставив, обороняючись, руку до оширеної кінської морди і нічого не сказав. Він стояв на стежечці, подавшись спиною трохи назад, і його некліпні очі з тонкими свердликами іскор були прикуті до нічного вершника, який вихопився із жолоба.

— Що ти робиш тут?—запитав Ткачук, нахилиючи лице донизу, щоб ліпше роздивитись малого, а то, може, і впізнати у ньому когось із свого села.

— Нічого, — була зашерхла відповідь.

— І серед ночі?..

— Е-е... — промимрив хлопчак.

— Ранок уже скоро.

Наполохані свердлики не одкипали від коня та від людини, що громадилася до самого неба, заступаючи зірки, навалюючись своєю чужістю. Не дочекавшись і слова, Ткачук запитав:

— Ти з якого села?

— З Люботина.

Це було сусіднє, через поля.

— Додому йдеш?

— Угу.

— Підвезти?

— Не хочу. Тут уже близько.

— Ну дивись... — Агроном ударив гнідого коліньми, кінь завалився у рапсище, потонувши по коліна і, гребонувши ногами зелений та жовтий холод, знову вивернувся на стежку, розсипавши нагальний шум.

Тепер уже місяць провалився в сутінки, а зірки зайнялися більше й соковитіше, ніби їх витерли клоччям та змили ставковою чи колодязною водою. І Ткачук знову подумав про те, що знайомі зірки, бачені ним не раз, наче одмінилися, прибравши нового зблиску, і в них з'явилося щось нове, не схоже на попереднє.

"Скоро жнива, — майнуло у голові. — Достигає все, зберемо швидко, бо техніка готова та справна". І хоч він знав, що мороки буде багато, клопоти обгризуть вуха, але зараз був настроєний благодушно й легко. Пригадав хлопчика, як той наполохався, — і ще засміявся...

Завів у конюшню гнідого, всипав йому клеверу. Погладив по здухах — вони здіймалися жваво, але не засапано. Пішов до виходу, а позаду залишилося хрумкання та сопіння, задушливе й добре тепло стайні.

Повертався передранковим селом, хати спали, садки були в непролазному сні, і колодязі також дихали солодко й невловно. Смокчуча порожнеча в його грудях знову озвалася тривогою, незаповненістю, і Ткачук, входячи до своєї хати, відчував, що зараз знову міг би повернутися назад, іти в поле, аби шукати для свого настрою отой незрозумілий зміст.

Хата дихала білим і чистим сном.